

2019 - VI

Sektörel Güncel Gelişmeler

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İÇİNDEKİLER

ENERJİ

3

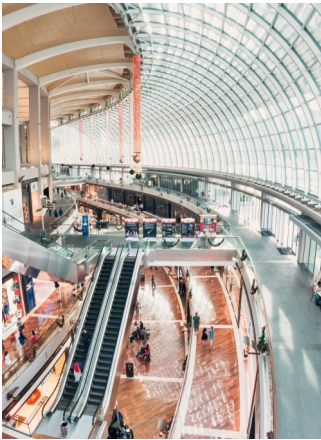
DEMİR ÇELİK

6

PERAKENDE

9

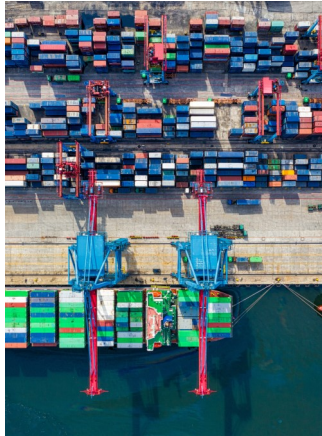
İNŞAAT VE KONUT

4

LOJİSTİK

7

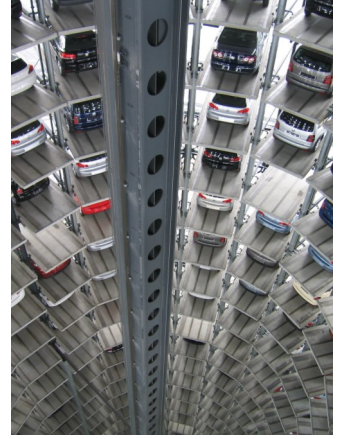
BEYAZ EŞYA

10

OTOMOTİV

5

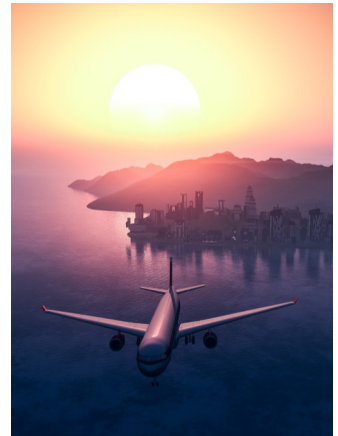
TEKSTİL-HAZIR GIYİM

8

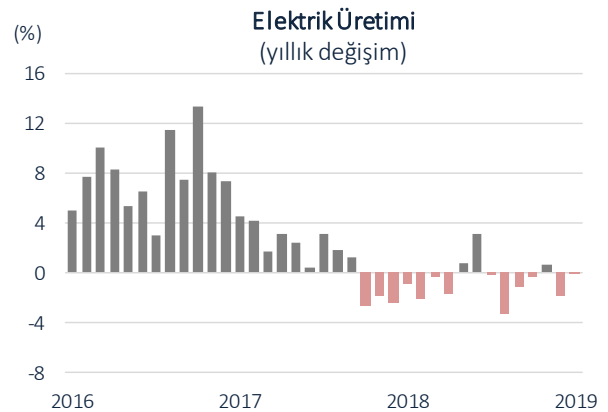
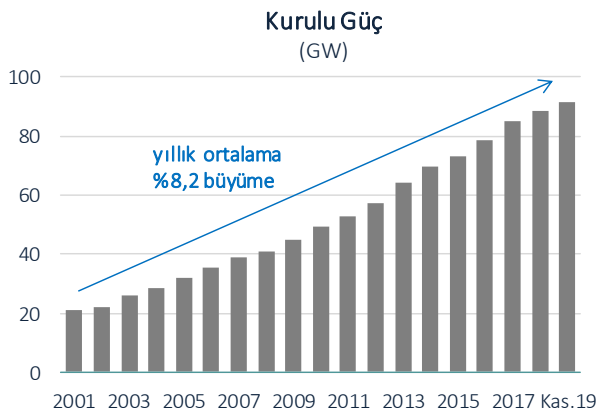
TURİZM

11

		Son Veri	Önceki Veri	
Elektrik Üretimi (yıllık değişim)	Aralık	% 0,0	-% 1,8	●
Elektrik Tüketimi (yıllık değişim)	Aralık	% 1,5	-% 1,1	▲
Elektrik Tüketici Fiyatı (yıllık değişim)	Aralık	% 16,7	% 16,0	●
Elektrik Üretici Fiyatı (yıllık değişim)	Aralık	% 12,4	% 3,8	▲
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 7,5	% 6,7	▼

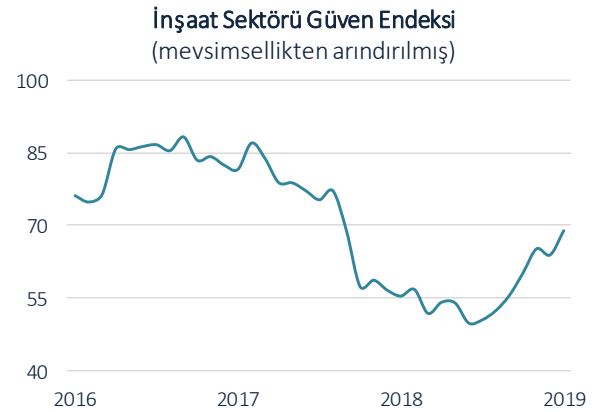
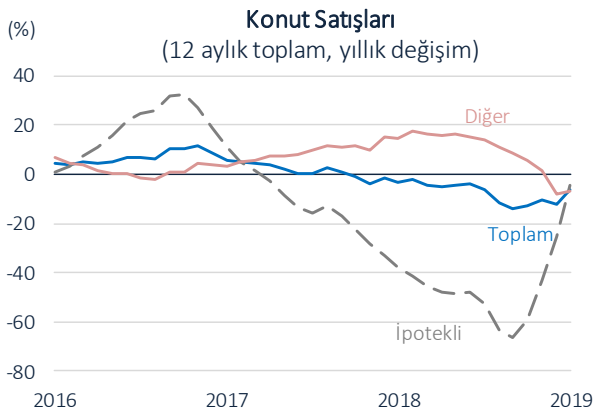
- Sektör genelinde devam eden sorunlara karşın yenilenebilir enerji kaynaklarından üretim yapan işletmelerin görece olarak daha sürdürülebilir bir performans sergilediği izleniyor. Kamunun enerjide dışa bağımlılığı azaltmaya yönelik teşvikleri nedeniyle son dönemde termik ve doğalgaz çevrim santrallerine yatırımlar azalırken, yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminde yatırımlar 2019 yılında da devam etti. 2019 yılında elektrik üretimine verilen 3,8 milyar dolarlık toplam teşvikin %85'e yakını yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi yapan işletmelere tahsis edildi.
- Son dönemde jeopolitik risklerdeki artışla petrol fiyatlarında yaşanan yukarı yönlü hareket, Türkiye gibi net enerji ithalatçısı olan ülkelerin enerji faturası üzerinde baskı yaratıyor. Petrol fiyatlarında yaşanan 10 dolarlık artışın Türkiye'nin enerji faturasında 4-5 milyar dolarlık artışa neden olduğu hesaplanıyor. Petrol fiyatlarında yaşanan artışın doğalgaz ve kömür fiyatlarına da yansımaları elektrik üreticilerinin maliyetlerini artırması söz konusu olabilecektir.
- 2018 yılı sonunda elektrik sektörünün takipteki alacaklar oranı %3,3 iken, bu oran Kasım 2019 itibarıyla %7,5 düzeyine yükseldi. Sektörde ödeme sorunu yaşayan işletme sayısının fazla olması nedeniyle 2020 yılında birleşme ve satın alma faaliyetlerinin hız kazanması bekleniyor.
- Elektrik üreticilerinin maliyet bazlı fiyatlandırmaya ilişkin talepleri 2020 yılında da gündemde yer almaya devam edecek. Üreticiler, maliyete dayalı fiyatlandırmanın finansal borçların sürdürülebilirliği açısından da önemli olduğunu kaydediyorlar. Öte yandan maliyet bazlı fiyatlama döviz kurlarındaki hareketlerin doğrudan fiyata yansıtılacağı anlamına gelirken, bu durum enflasyon ve ekonomik faaliyet üzerinde baskı yaratabilecektir.

Kaynak: BDDK, TEİAŞ, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Büyüme (reel, GSYH inşaat alt kalemi)	2019 Ç3	-% 7,8	-% 12,4	▼
Yapı Ruhsatı Sayısı (yıllık değişim)	2019 Ç3	-% 58,3	-% 79,3	▼
Yapı Kullanma İzni Sayısı (yıllık değişim)	2019 Ç3	-% 27,5	-% 27,9	▼
Bina İnşaatı Ciro Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ekim	-% 28,9	-% 15,7	▼
Konut Satışları (yıllık değişim)	Kasım	% 54,4	-% 2,5	▲
İpotekli (yıllık değişim)	Kasım	% 724,8	% 525,1	▲
Diğer (yıllık değişim)	Kasım	% 12,1	-% 33,3	▲
Konut Fiyat Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ekim	-% 1,7	-% 2,4	▼
Yabancıların Gayrimenkul Yatırımları (milyar USD)	Ekim	0,6	0,3	▲
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 8,5	% 8,1	▼

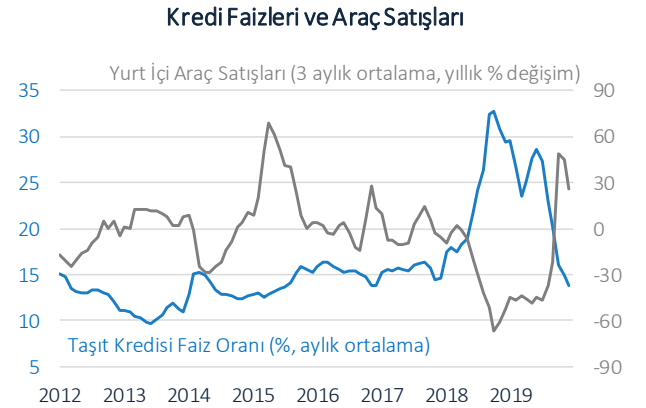
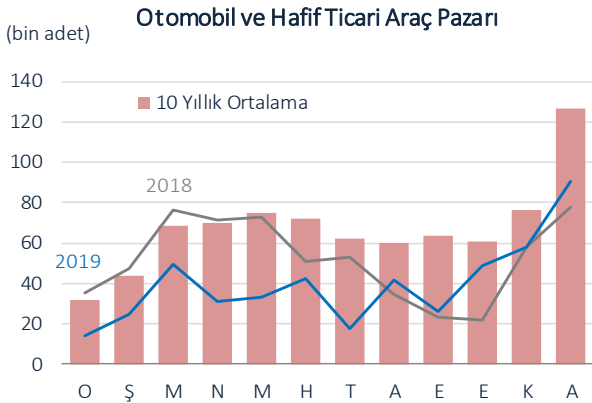
- Yurt genelinde konut satışları Kasım'da geçen yılın aynı ayına göre %54,4 artarken, konut kredisi faizlerindeki gerilemeden doğrudan etkilenen ipotekli satışlar %724,8 oranında yükseldi. Eylül ayında %5,02 ile son bir yılın en yüksek düzeyine çıkan yeni konutlar için adet bazında stok erime hızı, Kasım'da %3,76 seviyesinde gerçekleşti. Ayrıca, konut fiyatlarında Haziran ayından bu yana gözlenen toparlanma devam ediyor. Ekim'de nominal olarak %6,7 artan konut fiyatlarında reel bazda düşüş %1,7'ye kadar geriledi. Bu gelişmede, finansman koşullarındaki iyileşme paralelinde harekete geçen ertelenmiş talep ve enflasyondaki düşüş etkili oldu.
- Türkiye Hazır Beton Birliği tarafından yayımlanan Hazır Beton Endeksi 2019 Kasım Ayı Raporu'nda, inşaat sektörü faaliyetlerinde son aylarda gözlenen iyileşmeye karşılık güven ve beklenti endekslerindeki zayıf seyrin sürdüğüne dikkat çekildi. İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği'nin sektör raporunda da son dönemde piyasada yaşanan hareketliliğe rağmen güven endeksinin, Kasım'da mevcut işler ile alınan siparişlerdeki azalış sebebiyle gerilediği vurgulandı. Öte yandan, TÜİK tarafından yayımlanan mevsim etkilerinden arındırılmış inşaat sektörü güven endeksi Aralık'ta aylık bazda %7,9 yükseldi.
- Aralık ayı başında TBMM'de onaylanarak yürürlüğe giren ve 5 milyon TL ve üzeri konutların binde 3 ila binde 10 arasında değişen oranlarda vergilendirilmesini öngören "Değerli Konut Vergisi"nin 1 yıl ertelenebileceği yönünde açıklama yapıldı. Basında yer alan bilgilere göre, bu süreçte söz konusu vergi düzenlemesinde değişiklik yapılması da söz konusu olabilecek.
- 25 Aralık 2019'da Resmi gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın, kredilerin menkul kıymetleştirilmesi yoluyla daha uzun vadede daha düşük faizli sürdürülebilir finansman sağlamak amacıyla kurulacak olan Birleşik İpotek Finansmanı Anonim Şirketi'ne %5 oranında iştirak edeceği ve 500 bin TL kuruluş sermayesi aktaracağı açıklandı. Basında yer alan değerlendirmelerde, söz konusu uygulama ile düşük gelir gruplarının konut finansmanına destek olunmasının amaçlandığı belirtiliyor.

Kaynak: BDDK, Datastream, TÜİK

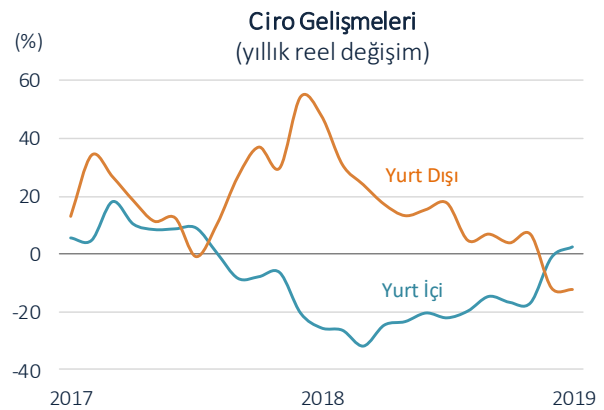
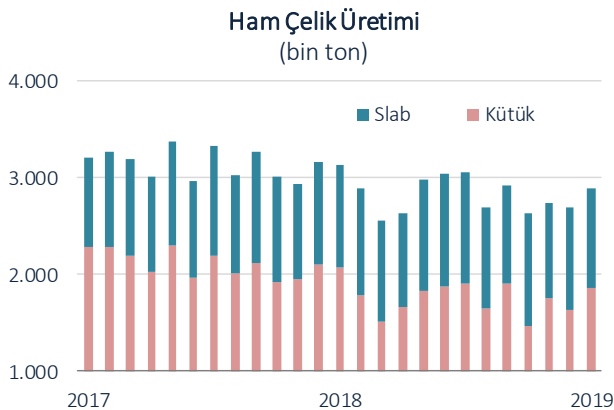
		Son Veri	Önceki Veri	
Toplam Üretim (adet, yıllık değişim)	Kasım	% 5,5	% 0,7	▲
Otomobil (adet, yıllık değişim)	Kasım	% 9,1	% 5,0	▲
Ticari Araç (adet, yıllık değişim)	Kasım	-% 1,6	-% 8,3	▼
Toplam Yurt İçi Araç Satışları (adet, yıllık değişim)	Aralık	% 16,5	% 0,0	▲
Otomobil (adet, yıllık değişim)	Aralık	% 16,4	% 3,5	▲
Ticari Araç (adet, yıllık değişim)	Aralık	% 16,7	-% 13,6	▲
İhracat (adet, yıllık değişim)	Kasım	-% 4,1	-% 7,5	▼
İhracat (tutar, yıllık değişim)	Kasım	-% 2,8	-% 4,6	▼
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 1,3	% 1,3	●

- Otomotiv Distribütörleri Derneği (ODD) verilerine göre otomobil ve hafif ticari araç pazarı Aralık 2019'da bir önceki yılın aynı ayına göre %16,5 artışla 90 bin 500 adet olarak gerçekleşti. Yılın son çeyreğinde kredi faizlerinde yaşanan hızlı düşüş, otomotiv satışlarının ivme kazanmasına neden oldu. 2019 yılı son çeyreğinde otomobil ve hafif ticari araç satışları %25,6 oranında artış kaydetti. 2019 yılı genelinde ise yurt içi otomotiv satışları yıllık bazda %22,8 daralarak 479 bin adet oldu. Otomobil satışları yıllık bazda %20,4, hafif ticari araç satışları da %31,8 geriledi.
- 2017 yılında 1 milyon adet satışa ulaşan yurt içi otomotiv pazarı, son 2 yıllık süreçte toplam %50'nin üzerinde daralarak 2019 yılında 480 bin adet düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde döviz kurlarında yaşanan artış paralelinde yurt içi pazarda ithal araçların payı 2017 yılı sonundaki %64,4 seviyesinden 2019 yılı sonunda %57'ye indi.
- Otomotiv Sanayii Derneği'nin (OSD) Kasım 2019 verilerine göre sektör genelinde üretim %5,5 artarken, otomobil üretimindeki artış %9,1 düzeyinde gerçekleşti. Ocak-Kasım döneminde toplam otomotiv üretimi bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,1 geriledi. Aynı dönemde sektörün adet bazında ihracatı %6, tutar bazında ihracatı da %3,6 oranlarında azaldı. Özellikle Avrupa pazarında ekonomik aktivitedeki hız kaybının otomobil talebini olumsuz etkilemesi sektörün ihracatını sınırlayan faktör oldu.
- ODD, 2020 yılında yurt içi satışlarda %15-%20 düzeyinde bir artış olacağını tahmin ediyor. Ancak 31 Aralık 2019 tarihinde sona eren hurda teşvikinin uzatılması ya da kalıcı olarak devam ettirilmesi durumunda bu artışın %20 sınırını aşabileceği ifade ediliyor. İhracat tarafında ise satışlarda adet bazında daralmanın hız kaybedeceği tahmin edilirken, sektörde üretim artışının sınırlı olacağı hesaplanıyor.

		Son Veri	Önceki Veri	
Ham Çelik Üretimi (yıllık değişim)	Kasım	-% 8,1	-% 15,0	▼
Kütük Çelik (yıllık değişim)	Kasım	-% 10,4	-% 21,9	▼
Slab Çelik (yıllık değişim)	Kasım	-% 3,6	-% 1,4	▼
Sanayi Üretimi (yıllık değişim)	Ekim	-% 0,7	-% 3,4	▼
Demir Cevheri Fiyatı (yıllık değişim)	Kasım	% 14,7	% 23,0	▼
İhracat (yıllık değişim)	Ekim	-% 21,4	-% 18,3	▼
Yurt İçi Ciro (reel, yıllık değişim)	Ekim	% 2,4	-% 1,2	▲
Yurt Dışı Ciro (reel, yıllık değişim)	Ekim	-% 12,3	-% 11,8	▼
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 4,2	% 4,0	▼

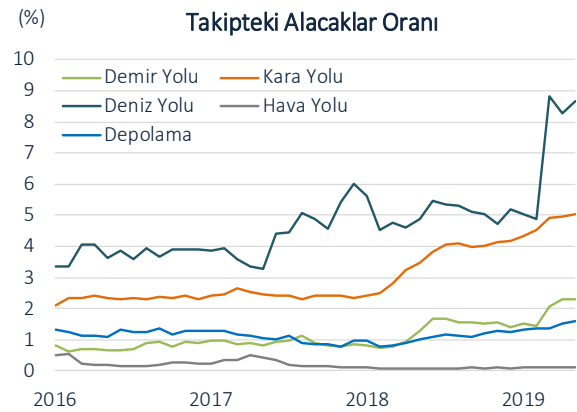
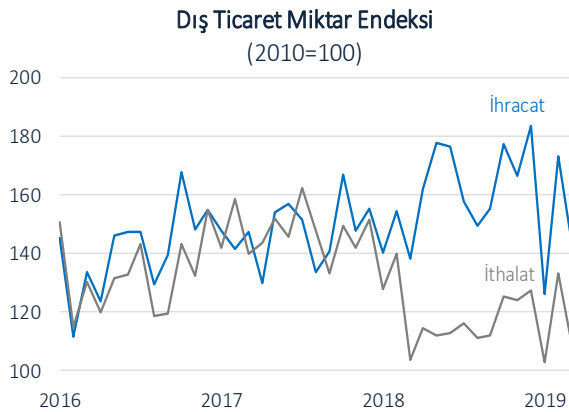
- Demir çelik sektörünün üretim ve satışlarındaki zayıf seyir Kasım ayında da devam etti. Türkiye Çelik Üreticileri Derneği verilerine göre, yurt içinde ham çelik üretimi Kasım'da yıllık bazda %8,1 azaldı. Bu dönemde uzun çelik mamullerin yapımında kullanılan kütük çelik üretimi %10,4, yassı çeliğe hammadde veren slab üretimi %3,6 oranında geriledi. Böylece Ocak-Kasım döneminde toplam ham çelik üretimi geçen yılın aynı dönemine göre %10,4 azalarak 30,9 milyon ton seviyesinde gerçekleşti.
- Ocak-Ekim döneminde nihai mamul çelik tüketiminin geçen yılın aynı dönemine göre %21,5 azaldığı gözlemlendi. Aynı dönemde daha çok inşaat sektörü tarafından kullanılan uzun ürünlerin tüketimi %34,6 ile sert daralırken, yassı ürünlerin tüketimi %8,4 geriledi. İç pazardaki olumsuz seyir paralelinde aynı dönemde mamul çelik üretimi de %15,8 oranında düşüş kaydetti.
- Öte yandan, Ekim ayında demir çelik sektöründe yurt içi cirolar 2018 ortasından bu yana ilk kez reel bazda yükseldi. Bu gelişmede, son dönemde ekonomik aktivitede gözlenen kısmi toparlanma ve konut sektörü faaliyetlerinde kaydedilen görece canlanma etkili oldu. Yurt dışı cirolar ise ihracattaki ivme kaybı sebebiyle negatif seyrete devam etti.
- ABD ve AB pazarlarında yaşanan sıkıntılara rağmen, yıl genelinde yurt içi satışlara kıyasla olumlu ayrıışan ihracat performansının Ağustos-Ekim döneminde yön değiştirmesi dikkat çekiyor. Bu dönemde ihracat yıllık bazda %20'ler civarında azalırken, iç talepteki hareketin de etkisiyle ithalatın ivme kazandığı gözleniyor. Ekim'de çelik mamullerin ihracatı miktar bazında %12,5 gerilerken, ithalatın %16,1 yükselmesi de dış ticaretteki trend değişikliğini destekliyor.
- Şubat 2019'da çelik ithalatında ülke bazlı kota sistemine geçen AB, Ekim ayı itibarıyla bu kapsamda ek sınırlamalar uygulamaya başladı. Söz konusu uygulamaların Türkiye'nin çelik ihracatı üzerindeki olumsuz etkilerinin önümüzdeki dönemde de sürmesi bekleniyor. Uzun çeliklerin yanı sıra yassı çeliğin de ülke kotası uygulamasına dahil edilmesiyle AB'ye yönelik çelik ihracatının düşmeye devam edeceği öngörülüyor. Kotaların birkaç ay içinde dolacağını vurgulayan sektör yetkilileri, Türkiye'nin AB'ye çelik ihracatının, bir sonraki kotanın yürürlüğe gireceği Temmuz 2020'ye kadar belirgin şekilde gerileyeceğini belirtiyor.

Kaynaklar: BDDK, TÜİK, TÇÜD, ÇİB, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Baltık Kuru Yük Endeksi (ortalama, yıllık değişim)	Aralık	-% 0,4	% 19,1	▼
Türk Araçları ile İhracat (sefer, yıllık değişim)	Kasım	% 6,0	% 8,5	▲
Türk Araçları ile İthalat (sefer, yıllık değişim)	Kasım	% 11,7	% 15,1	▲
Türk Gemileri ile İhracat (ton, yıllık değişim)	Kasım	-% 0,9	-% 18,9	▼
Türk Gemileri ile İthalat (ton, yıllık değişim)	Kasım	-% 11,9	-% 30,9	▼
Havayolu Yolcu Sayısı (yıllık % değişim)	Kasım	% 9,0	% 7,3	▲
Havayoluyla Taşınan Yük (yıllık % değişim)	Kasım	% 9,9	% 3,2	▲

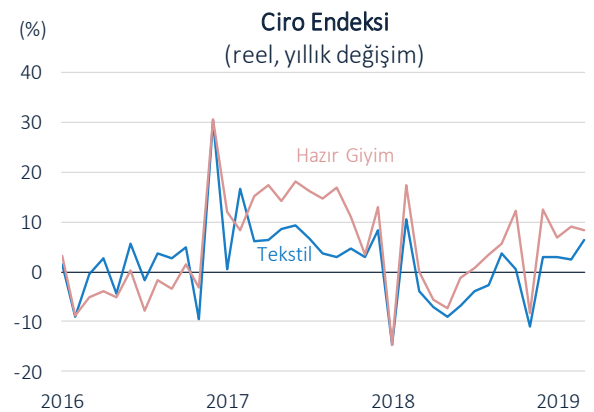
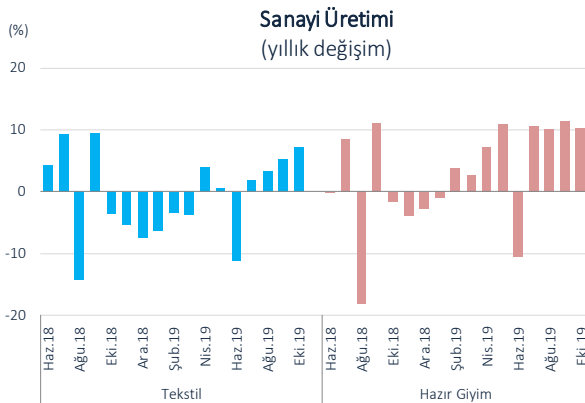
- TÜİK verilerine göre Ocak-Kasım 2019 döneminde Türkiye'nin ihracatı yıllık bazda %1,8 artışla 156,9 milyar dolar, ithalatı ise %11 azalış ile 183,7 milyar dolar oldu. Aynı dönemde değer bazında ihracat taşımalarında deniz yolu taşımacılığı %61,7 ile en yüksek payı alırken, kara yolunun payı %28,5, hava yolunun payı %8,4 oldu. Yılın ilk 11 ayında, ithalat taşımalarında deniz yolunun payı %63,1 olurken, kara ve hava yollarının payı sırasıyla %16,3 ve %14 olarak gerçekleşti.
- Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) verilerine göre, Ocak-Kasım 2019 döneminde yıllık bazda iç hat yolcu sayısı yaklaşık %11,5 azalırken, dış hat yolcu sayısı %11,4 arttı. Böylece toplam yolcu trafiği bu dönemde %3,1 artmış oldu. Öte yandan, sektörün 2019'un ilk 11 ayında dış hatlarda kargo-ton-kilometre bazında 2018'in aynı dönemine göre yaklaşık %10 büyüme kaydettiği tahmin ediliyor.
- Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) tarafından açıklanan verilere göre, Türk araçları ile kara yolundan yapılan ihracat taşıma sayısı yıllık bazda Kasım 2019'da %6, Ocak-Kasım 2019 döneminde %5,3 arttı. Türk araçlarıyla yapılan ihracat taşımaları yılın ilk 11 aylık döneminde sadece sınır komşusu ülkelere ve Orta Doğu ülkelerine artarken; Avrupa, BDT ve Orta Asya'ya ihracat taşımalarında kayda değer bir değişiklik olmadı. Diğer yandan, son aylarda ithalatta gözlenmeye başlanan artışın etkisiyle 2019 yılının Ağustos-Kasım döneminde yurda ithalat taşıması yapan Türk aracı sefer sayısında geçen yılın aynı dönemine göre %12,2 artış yaşandı.
- Şubat 2019'da küresel ticarete ilişkin endişeler nedeniyle 600 dolar seviyesinin altına inen Baltık Kuru Yük Endeksi deniz yolu taşımacılığı için boş gemi teminindeki zorluk nedeniyle Eylül 2019'da 2.500 dolar seviyelerini aşmıştı. Endeks, en büyük kuru yük gemi tipi olan Capesize gemilere yönelik yük taşımacılığı talebinin zayıflaması nedeniyle 2019 yılının Aralık ayında kayda değer şekilde gerileyerek 1.100 USD seviyelerinde tamamladı.
- BDDK verilerine göre, Kasım 2019 itibarıyla lojistik sektörü genelinde takipteki krediler oranı Ekim ayına göre yaklaşık 0,1 puan artarak %3,34 oldu. Söz konusu gelişmede hava yolu taşımacılığı dışındaki lojistik alt sektörlerinin takipteki alacak miktarındaki artışın etkili olduğu görülüyor.

Kaynaklar: T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, T.C. Ticaret Bakanlığı, BDDK, DHMİ, TÜİK, UND, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Tekstil Sanayi Üretimi (yıllık değişim)	Ekim	% 9,1	% 5,1	▲
Hazır Giyim Sanayi Üretimi (yıllık değişim)	Ekim	% 12,4	% 12,1	▲
Tekstil Ciro (reel, yıllık değişim)	Ekim	% 6,4	% 2,5	▲
Hazır Giyim Ciro (reel, yıllık değişim)	Ekim	% 8,5	% 9,1	▲
Tekstil Üretici Fiyatları (yıllık değişim)	Kasım	% 3,4	-% 0,3	▲
Hazır Giyim Üretici Fiyatları (yıllık değişim)	Kasım	-% 2,2	-% 1,3	▼
Tekstil İhracatı (yıllık değişim)	Kasım	-% 0,7	% 1,6	▼
Hazır Giyim İhracatı (yıllık değişim)	Kasım	% 2,1	-% 1,2	▲
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 5,8	% 5,9	●

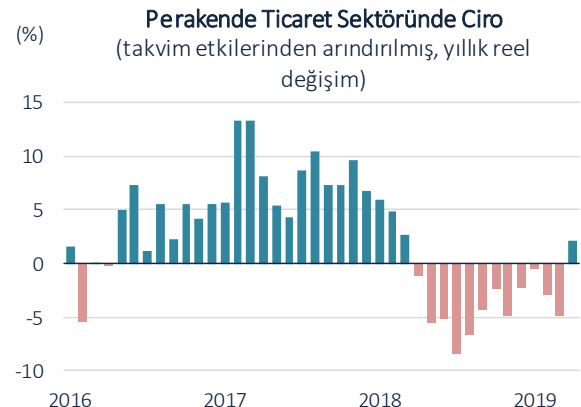
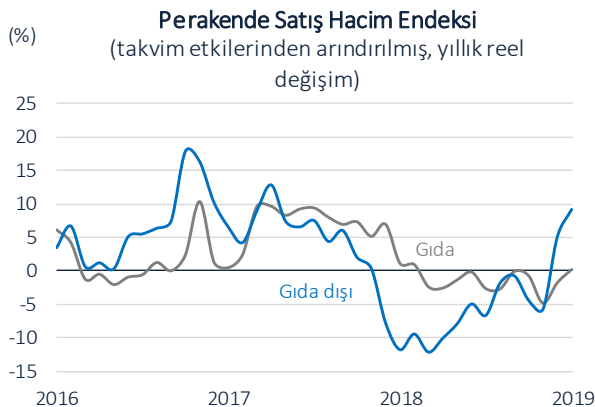
- Açıklanan veriler tekstil sektöründe 2018 yılının ikinci yarısındaki zayıf seyrin de desteğiyle üretimin yıllık bazda toparlanma eğilimini koruduğunu, ihracat performansının ise dalgalı seyrettiğini gösteriyor.
- Hazır giyim sektöründe de üretimde 2019 yılında gözlenen olumlu seyrin, yılın ikinci yarısında iç talepte gözlenen toparlanmayı yansıtır. Sektörün ihracatında ilk sıraları Avrupa ülkelerinin almaya devam etmesine karşılık AB ülkelerinin sektörün ihracatındaki payının azalması ve Amerika ve Afrika ülkeleri ile Rusya, Ukrayna ve Belarus gibi ülkelerin paylarının artması, ihracat pazarlarında sıkıntı yaşanması durumunda sektörün pazar çeşitlendirmesine gidebileceğine işaret ediyor.
- Küresel çapta yüksek rekolte ve stok seviyeleri nedeniyle düşük seyretmesi beklenen pamuk fiyatlarının, tekstil ve hazır giyim sektörleri için hammadde maliyetlerini olumlu yönde etkileyeceği tahmin ediliyor.

Kaynak: BDDK, TÜİK, İTKİB, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Satış Hacim Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ekim	% 5,9	% 3,1	▲
Gıda	Ekim	% 0,2	-% 1,8	▲
Gıda dışı (akaryakıt hariç)	Ekim	% 9,2	% 5,1	▲
Elektronik eşya ve bilgisayar	Ekim	% 13,9	% 12,4	▲
Mobilya, beyaz eşya ve diğer	Ekim	-% 0,3	-% 6,6	▼
Tekstil, giyim ve ayakkabı	Ekim	% 12,0	% 9,3	▲
Eczacılık, tıbbi ürünler ve kozmetik	Ekim	% 7,2	% 2,7	▲
Posta ve internet yoluyla ticaret	Ekim	% 41,1	% 37,0	▲
Ciro Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ekim	% 4,8	% 2,1	▲
Perakende Güven Endeksi (aylık değişim)	Aralık	% 1,4	-% 1,1	▼
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 7,5	% 6,8	▼

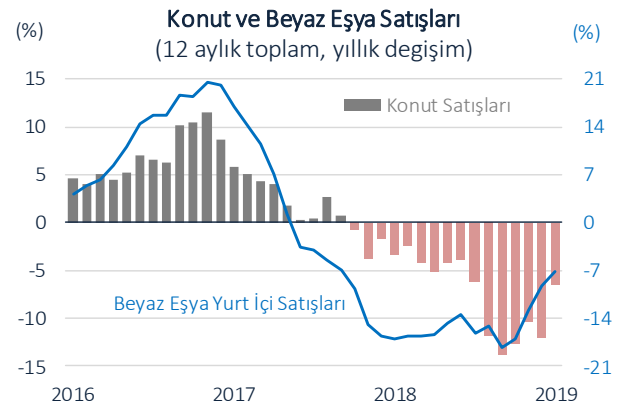
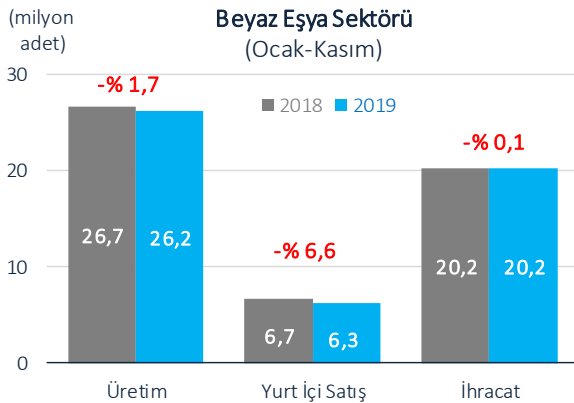
- Perakende ticaret sektöründe Eylül ayında başlayan görece toparlanma Ekim’de de devam etti. Takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre, yaklaşık son 1 yıllık dönemde gerileme eğiliminde olan perakende satış hacim endeksi, Ekim’de yıllık bazda %5,9 yükseldi. Bu dönemde gıda satışları %0,2 ile sınırlı bir artış kaydederken, gıda dışı satışlar %9,2 oranında büyüdü.
- Gıda dışı grubun satış hacmi internetten satışlarda %41,1 ile hızlı artarken, elektronik eşya ile tekstil, giyim ve ayakkabı gruplarında satışlar çift haneli büyüdü. İki yıla yakın bir süredir daralmakta olan mobilya ve beyaz eşya satışlarında da yıllık düşüşün belirgin şekilde yavaşlaması, önümüzdeki dönemde bu grupta da harcamaların artabileceğine işaret etti. 2 Ocak 2020 tarihli karar ile mobilyada KDV oranının %18’den %8’e indirilmesi, önümüzdeki dönemde yurt içi satışların toparlanacağı beklentilerini destekledi.
- Sektörde talep koşullarına ve faaliyet hacmine ilişkin öncü göstergeler karışık sinyaller verdi. Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre perakende ticaret sektörü güven endeksi, Aralık’ta bir önceki aya göre %1,4 artarak 102,6 seviyesine yükseldi. Soru bazında endeksler incelendiğinde, perakende ticarete mevcut dönemde iş hacmi ve satışların olumlu bir görünüm sergilediği, gelecek 3 aylık döneme ilişkin satış beklentisinde ise bir miktar bozulma yaşandığı gözlemlendi. Öte yandan, mevsim etkilerinden arındırılmış tüketici güven endeksi Ekim ve Kasım aylarındaki yükselişin ardından Aralık’ta bir önceki aya göre %1,9 daraldı. Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum, işsiz sayısı ve tüketici fiyatlarının değişimine ilişkin beklentiler yılın son ayında negatif bir tablo çizdi. Bu dönemde dayanıklı tüketim malı ve otomobil satın alma beklentilerinde de bozulma kaydedildi.
- Son dönemde özellikle gıda perakendesinde indirim marketlerinin ve özel markalı ürünlerin öne çıktığı ifade ediliyor. Araştırma şirketi Nielsen tarafından yayımlanan verilere göre, 2019’un ilk 9 aylık döneminde gıda perakendesinde özel markalı ürünlerin payı geçen yılın aynı dönemine kıyasla %26 oranında arttı. Ayrıca, marka sadakatinin yüksek olduğu ev temizlik ve kişisel bakım ürünlerinde de indirimli ürünlere yönelimin arttığı belirtiliyor.

Kaynak: BDDK, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Toplam Üretim (yıllık değişim)	Kasım	% 0,9	-% 2,4	▼
Yurt içi Satışlar (yıllık değişim)	Kasım	% 12,1	% 25,8	▲
Yurt içi Ciro (reel, yıllık değişim)	Ekim	-% 6,3	-% 4,3	▼
İhracat (adet, yıllık değişim)	Kasım	-% 5,9	-% 2,9	▼
İhracat (tutar, yıllık değişim)	Kasım	-% 15,8	-% 14,1	▼
DTM Satın Alma Eğilimi (aylık değişim)	Aralık	% 3,8	% 10,4	▲
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 4,7	% 4,7	▼

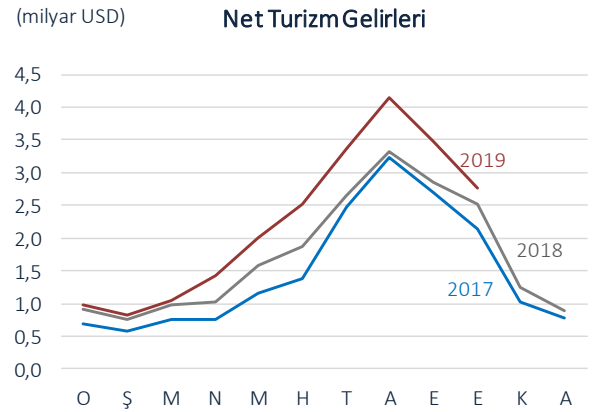
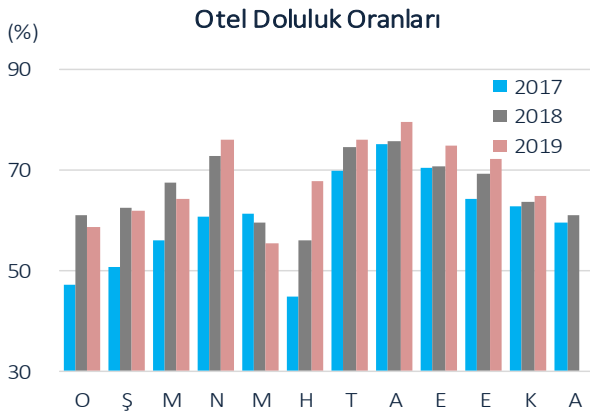
- Konut kredisi faiz oranlarında yaşanan düşüş paralelinde artan konut satışları, yurt içinde beyaz eşya satışlarını olumlu etkilemeye devam ediyor. 2019 yılı Kasım ayında adet bazında %12,1 oranında genişleyen yurt içi beyaz eşya pazarı üst üste 3 ay büyüme kaydetti. Son dönemde artan satışlara rağmen Ocak-Kasım döneminde yurt içi pazardaki daralma %6,6 düzeyinde gerçekleşti. Yurt içi pazardaki daralmaya karşın sektörün toplam üretiminin %75'inden fazlasını oluşturan ihracatın yatay seyri sektörün üretimindeki daralmayı sınırlayan bir unsur oldu. 2019 yılının ilk 11 ayında sektörün toplam üretimi %1,7 oranında azaldı. Sektörün ithalatı da bu dönemde %40'a yakın oranda daraldı.
- Mobilya sektöründe KDV'nin %18'den %8'e indirilmesi sonrasında beyaz eşya sektöründe ÖTV'nin kaldırılmasına yönelik talepler güçlü bir şekilde ifade edilmeye başlandı. Faiz oranlarının gerilediği ortamda sektörde nihai ürün fiyatlarını doğrudan etkileyecek olan bir düzenlemenin satışları önemli ölçüde artıracığı ifade ediliyor.
- 2020 yılında ekonomik aktivitede beklenen toparlanma paralelinde yurt içi satışlarda artış öngörülüyor. Öte yandan, Avrupa pazarındaki ekonomik yavaşlama nedeniyle ihracat performansının ivme kaybetmesi bekleniyor. Ayrıca, sektörün en büyük ihrac pazarı konumunda olan İngiltere'de Brexit sonrasında sektörün performansının olumsuz etkilenebileceği düşünülüyor. Bu çerçevede, sektörün toplam üretiminin gerilemeye devam edebileceği öngörülüyor.

Kaynak: BDDK, Datastream, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK

		Son Veri	Önceki Veri	
Yabancı Ziyaretçi (yıllık değişim)	Kasım	% 11,4	% 14,3	▲
Turizm Geliri (yıllık değişim)	Ekim	% 10,0	% 19,2	▲
Turizm Gideri (yıllık değişim)	Ekim	% 14,3	-% 2,1	▼
Otel Doluluk Oranları (baz puan, yıllık değişim)	Kasım	1,2	2,9	▲
Ortalama Oda Fiyatı (yıllık değişim)	Ekim	-% 0,7	% 15,1	▼
Takipteki Krediler Oranı	Kasım	% 6,9	% 6,7	▼

- Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre, Kasım 2019'da Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı yıllık bazda %11,4 artarak 2,2 milyon kişi oldu. Ziyaretçi sayısı Ocak-Kasım döneminde de %14,3 artışla 42,9 milyon kişi seviyesinde gerçekleşti. Aynı dönemde en fazla yabancı ziyaretçi 6,9 milyon kişi ile Rusya'dan gelirken, bu ülkeyi 4,8 milyon kişi ile Almanya izledi.
- Turizm gelirlerinde de toparlanma eğiliminin sürdüğü izleniyor. Ekim 2019'da yıllık bazda %10 artışla 3,1 milyar dolar turizm gelirin'e ulaşıırken, ilk 10 ayda da %15,9'luk artışla 26,1 milyar dolar turizm geliri elde edildi. TÜİK verilerine göre yılın ilk 9 aylık döneminde ziyaretçilerin kişi başına ortalama harcama tutarı 657 dolar ile halen düşük düzeyde bulunuyor.
- 2019 yılında turizm sektöründe yaşanan en önemli gelişmeler; Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın kurulması, dünyanın en büyük ikinci tur operatörü Thomas Cook'un iflas etmesi ve "konaklama vergisi" düzenlemesi oldu. Konaklama tesislerinin elde edebilecekleri her türlü gelir üzerinden binde 7,5 mali katkı sağlaması yükümlülüğüne ek olarak, konaklama tesislerinde geceleme hizmetleri ve tesis bünyesinde sunulan diğer hizmetler üzerinden de %2 vergi alınacak. Vergi oranı 2020 sonuna kadar geçici olarak %1 olarak uygulanacak. Sektör temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda; fiyat duyarlılığı yüksek bir destinasyon olan Türkiye'nin söz konusu maliyet artışları nedeniyle rekabet gücünün azalabileceği ifade ediliyor.
- Türkiye, 2023 yılı turizm hedeflerini yukarı yönlü olarak revize etti. Daha önce 50 milyon turist ve 50 milyar dolar gelir olarak belirlenen 2023 yılı turizm hedefi; 11. Kalkınma Planı'nda 75 milyon turist ve 65 milyar dolar gelir seviyesine yükseltildi. 2018'de 647 dolar olan turist başına ortalama gelirin 867 dolar seviyesine çıkarılması da hedefler arasında yer aldı. Kültür ve Turizm Bakanı Ersoy, Çin, Japonya, Hindistan, Güney Kore, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin yeni hedef pazarlar olduğunu ifade etti. Bakan Ersoy, 2019'da 72 milyon dolara yükseltilen turizm tanıtım bütçesinin, 2020'de Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın da devreye girmesiyle 180 milyon dolara çıkarılacağını ve farklı kanallar vasıtasıyla daha çok pazarda tanıtım yapılacağını aktardı.
- 2020 yılında jeopolitik risklerde önemli bir artış yaşanmaması halinde, sektörde büyüme trendinin sürmesi bekleniyor. Son yıllarda zayıf bir performans sergileyen kongre ve kruvaziyer turizminde de canlanma öngörülüyor.

Kaynak: BDDK, Datastream, TÜROB

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem

Bölüm Müdürü ve Başekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

Alper Gürler

Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Hatice Erkiletlioğlu

Müdür Yardımcısı
hatice.erkiletlioglu@isbank.com.tr

Dr. Doğan Şengül

Müdür Yardımcısı
dogan.sengul@isbank.com.tr

Aslı Şat Sezgin

Uzman
asli.sat@isbank.com.tr

Ahmet Aşarkaya

Uzman
ahmet.asarkaya@isbank.com.tr

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.